

УДК 792.8:[373:378](510)

А. І. Максименко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА В КИТАЇ: ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІСТЬ

У статті розглянуто перспективи розвитку хореографічної освіти в Китаї, яка базується на збереженні національних танцювальних традицій; розкрито сучасний стан освіти, що здійснюється за системою з раціонально розвиненою структурою та повним обсягом дисциплін, де є базова (дошкільна, загальна початкова й середня), професійно-технічна, загальна вища освіта й освіта для дорослих; доведено, що в сучасних умовах розвитку китайська хореографічна освіта зазнає впливу з боку природної багатопрофільної інтеграції та взаємозалежності культур.

Ключові слова: перспективи розвитку, традиції та сучасність хореографічної освіти в Китаї.

Постановка проблеми. Останнім часом у процесі реформування вищої школи Китаю значна увага приділяється хореографічній освіті, яка спрямована на формування духовних цінностей особистості, її «гуманітарного духу» (Ей Юй Хуа), виховання людини нового типу.

Загалом, розбудова сучасної освіти у високорозвинених країнах світу, зокрема в Китаї, орієнтується на європейські стандарти підготовки висококваліфікованих конкурентоздатних фахівців, тому особливу актуальність набуває досвід фахової підготовки майбутніх учителів у галузі хореографічної освіти європейського рівня до роботи в школах Китаю.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз робіт із проблеми хореографічної освіти в Китаї свідчить, що зміст їх, в основному, стосується викладачів виконавських навчальних закладів, які здійснюють підготовку артистів до роботи в професійних танцювальних колективах. Так, у працях китайських (Ян Хун Нянь, Ціо Ли, Ма Ге Шунь, Сюй Дин Чжун) та українських авторів (М. Колеса, А. Пазовський, К. Пігров та ін.) розглядаються загальні проблеми хореографічного мистецтва. Китайські сучасні дослідники в галузі педагогічних наук (Ей Юй Хуа, Сяо Су, Тан Чиці, У Чень, Чжу Сяомань та ін.), порушуючи питання стратегії розвитку китайської освіти, звертають увагу на потребу оптимізації педагогічної практики в розробці освітніх теорій, які б поєднали кращі національні традиції та сучасні методи китайської освіти з досвідом передових зарубіжних країн.

Мета статті – висвітлення традицій і сучасного стану хореографічної освіти в Китаї, що конкретизовано в таких завданнях:

- з'ясувати традиційність хореографічної освіти в Китаї;
- схарактеризувати сучасний стан хореографічної освіти в Китаї.

Виклад основного матеріалу. Виховання особистості засобами хореографічного мистецтва в КНР пов'язане з давньою китайською філософською та педагогічною традицією, які ґрунтуються на спадщині Конфуція й конфуціанців пізніх епох [1, 12]. Згідно з конфуціанською традицією, головне призначення людини полягає в чіткому виконанні нею соціальних норм і правил. А оскільки танець є органічною потребою людини й заборонити танцювати неможливо, філософія Класичного Китаю зробила танець невід'ємною частиною суспільного життя, регламентувавши його. Було чітко написано, які танці виконуються, у якій ситуації, хто має право їх виконувати, пораховано й визначено рухи, навіть написані правила насолоди мистецтвом танцю. Танцювальні рухи ввійшли в палацовий ритуал і ритуал поклоніння богам і предкам, перевівши танець зі сфери відпочинку у сферу громадського порядку.

Сьогодні хореографічна освіта КНР, як і в будь-який інший складний час змін, схильна спиратися у вирішенні проблем виключно на власний історичний досвід. Тому сьогодні хореографія й танець активно використовуються як потужний засіб морального виховання особистості молодого китайця. Виховання молоді в контексті хореографічної освіти є сукупністю:

- 1) міжособистісних відносин у процесі навчання й виконавської діяльності, з безпосередньою взаємозалежністю;
- 2) стандартів поведінки як сукупності міжособистісних відносин, опосередкованих змістом колективної діяльності та її цінностями;
- 3) морального досвіду виконавця, який приймає моральні рішення, його художньої діяльності в процесі творчості [3].

Інтеграція України в міжнародний освітній простір і сучасні тенденції розвитку освіти призводять до стрімких змін ролі та функції педагогічного персоналу, постійно зростаючих вимог до професійної компетентності. У цій ситуації помітно активізувався пошук інноваційних моделей професійної хореографічної освіти, подальший розвиток якої значною мірою залежить не тільки від критичного осмислення й урахування накопиченого вітчизняного досвіду, але й від дослідження прогресивних ідей і практичних здобутків світового досвіду, що має вивчатися й оцінюватися з метою відбору найефективніших доробок для впровадження в національну систему хореографічної освіти.

Китайська Народна Республіка є країною, вірною традиціям, підтвердженням цього є її історія, релігія, культура. Стосовно хореографічної освіти, можна справедливо відзначити, що в цій сфері в найчисельнішій країні світу змогли поєднатися традиції та звичаї Китаю з інноваціями й прогресом сучасного світу.

На сучасному етапі розвитку в Китаї в основному створено систему освіти з раціональною структурою та повним обсягом дисциплін, де є базова (дошкільна, загальна початкова й середня), професійно-технічна, загальна вища освіта й освіта для дорослих.

У сучасному Китаї збереженню традицій народного танцю приділяється особлива увага, тому що він входить до числа найбільш значущих компонентів традиційної китайської культури. У середній школі існують спеціальні хореографічні класи (класи з поглибленим вивченням народного танцю), і, як правило, діти вступають до хореографічного класу у віці десяти років, навчання триває 6 років. Програма спеціалізованих хореографічних класів спрямована на засвоєння танцювальних технік, що вивчаються протягом шести років навчання. Відповідно до кожного етапу навчання визначаються й описуються педагогічні завдання, які вирішуються в процесі навчання. Демонструється послідовне ускладнення навчальної програми, що дозволяє ефективно оволодіти навичками традиційного танцю.

Що стосується сфери освіти, то з 1 вересня 2008 танці стали обов'язковим для вивчення предметом у китайських школах. Згідно з розпорядженням Міністерства Освіти, повинні викладатися 7 видів класичного танцю (5 видів – китайських, 2 – закордонних), які відповідають фізичним і психологічним особливостям учнів різного віку. Танці не будуть замінювати уроки фізичного виховання, а спеціальні тренування будуть проводитися на перервах і під час позакласних заходів. Введення танців у розклад занять пояснюється необхідністю збільшити фізичне навантаження на учнів, тому що, згідно з проведеними дослідженням, усе більше молодих людей страждають від нестачі фізичних вправ і ожиріння. Крім того, «групові» танці покликані розвивати в школярів соціальні почуття колективізму, теоретичні знання в області танців (історія виникнення того чи іншого танцю, пов'язані з танцями легендами) будуть стимулювати інтерес до історії власного народу [2].

Пріоритетним завданням китайської влади є третій етап розвитку освіти – зміцнення вищої школи. Зміни в системі вищої освіти КНР вражають. У 1949 році у країні діяло лише 205 державних вишів. На

початку XXI століття їх стало майже 3000. Дві третини ВНЗ є державними, а третина – приватними, що свідчить про неухильне зростання престижу вищої освіти.

Що стосується підготовки фахівців у галузі витонченого мистецтва (у даному випадку – хореографії), то система дещо відрізняється від української (початковий рівень – дошкільні та позашкільні клуби, середній рівень – навчання в спеціальних танцювальних школах-інтернатах, і далі – хореографічному коледжі, вищий рівень – факультет хореографії у ВНЗ). Відмінністю також є відсутність спеціалізації у студентів: немає відділення для підготовки хореографів-постановників або звичайних виконавців; також студенти вивчають усі види танцю рівною мірою (класична хореографія, народна хореографія, бальна хореографія (балет і європейський бальний танець) і сучасна хореографія). Серед дисциплін, які вивчаються: класичний танець, народно-сценічний, бальний, сучасний танець, гімнастика, музична грамота та прослуховування музики, початковий курс історії хореографії, музичний інструмент, сценічна практика. Заняття проводяться як у груповій, так і в індивідуальній формах.

Тільки у процесі отримання ступеня «Магістр хореографії» здійснюється поділ спеціалізації на «класична хореографія» та «народна хореографія». Майбутні магістри також вивчають повний цикл гуманітарних, соціально-економічних і природно-математичних дисциплін, а також історію театру й балету. Цикл професійної та практичної підготовки складається з таких дисциплін: класичний, народно-сценічний, дуєтно-класичний, народний, сучасний танець, майстерність актора, методика викладання хореографії. Саме з числа магістрів ведеться відбір артистів балетних театрів (уміння виконувати класичний європейський (російський) балет високо цінується й добре оплачується в КНР) і викладачів ВНЗ.

Пекінська академія танцю – єдиний у Китаї вищий хореографічний навчальний заклад. Ця академія танцю займає одне з провідних місць серед хореографічних вузів світу. Академія готує майбутніх фахівців за трьома напрямками: виконавець танцю, режисерів танцю та балетознавець. Виконавці танцю поділені на виконавців китайського класичного танцю, китайського народно-національного танцю, європейського класичного танцю, мюзиклу, бального танцю, шоу моди тощо. Навчальна структура містить у собі факультет китайського класичного танцю, факультет народно-національного танцю, факультет європейського класичного танцю, факультет балетмейстерів, факультет балетознавців, факультет соціального танцю, факультет художнього оформлення, факультет художньої комунікації та художнього

виховання, факультет мюзиклу й екзаменаційний центр з китайських танців. При Пекінській академії танцю існує середнє хореографічне училище, якому було присвоєно звання державного академічного училища.

Указом державного комітету з присвоєння наукового ступеня в 1999 році Пекінська академія танцю була уповноважена на присвоєння наукового ступеня магістра. Знаходячись у авангарді хореографічної освіти країни, крокуючи в ногу з часом і розвитком вищої освіти, Пекінська академія танцю безперервно поглиблює реформування у своїх пошуках, щоб задовольняти все нові й нові вимоги, пред'явлені в процесі розвитку. Академія робить свій неповторний сучасний внесок у справу підготовки висококваліфікованих, усебічно розвинених професіоналів хореографії.

В основу професійної хореографічної освіти покладені «три типи виховання» (сань юй) – фізичний, інтелектуальний і моральний. Ідеологію сучасного танцю визначають «десять зразків» – моральних установок для танцівника, більшість яких пов'язана з конфуціанськими правилами моралі:

1. Приклад людини: досягати цілісних здібностей через фізичне, інтелектуальне й моральне виховання.
2. Приклад характеру: будучи справедливим і безкорисливим, шанувати інших людей і поважати себе.
3. Приклад вдач: загальна любов і рівність через чесність і відкритість.
4. Приклад слів і вчинків: пам'ятати, що тебе оцінюють, як за твоїми словами, так і за вчинками.
5. Приклад довіри: всяке слово тримай.
6. Приклад пунктуальності: коли призначаєш зустріч і приходиш вчасно, не буде потрібно ніяких вибачень.
7. Приклад справедливості: поважай справедливість, не піддаючись почуттю егоїзму.
8. Приклад служіння: служи з честю.
9. Приклад процвітання: давай іншим людям, а не бери від них.
10. Приклад дружби: люби друзів, як самого себе, як своїх рідних братів [4].

Соціально-історичні умови розвитку Китаю на початку ХХ століття визначили можливість проникнення західноєвропейської класичної хореографії в китайську культуру. Значення західної хореографії для китайської культури надзвичайно велике, її поширення свідчить про внутрішні духовні зміни людей, пов'язаних із хореографією, які захоплюються танцем. Це відбилось і на рівні їх майстерності, яка досягла свого апогею в кінці ХХ століття.

Таким чином, формування китайської хореографічної освіти на початку ХХ століття відбувалося під сильним впливом західної хореографії. Це проявилось, по-перше, у творчості талановитих танцівників, які відігравали велику роль в ознайомленні китайського народу з європейським танцем. По-друге, гастролі зарубіжних танцювальних колективів стимулювали розвиток хореографічної освіти в Китаї. Поява численних іноземних, а пізніше й вітчизняних курсів і методик навчання громадським танцям призвели до їх поширення в Китаї, що становить одну з характерних особливостей китайської хореографії.

Входження китайської освіти в систему міжнародного освітнього простору відкриває перед Китаєм низку можливостей: підсилює міжнародні обміни, розширює присутність вищої школи на глобальному ринку освіти. Процес поширення й отримання нових знань сформував більш рівноправні відносини Китаю з навколишнім світом. У цьому зв'язку перед китайською освітою на державному рівні ставиться завдання підвищення конкурентоспроможності в середовищі, стан якої визначається присутністю зовнішніх сил. Стверджується, що основним фактором трансформації освіти стає інтеграція китайської вищої освіти в міжнародне освітнє співтовариство. Значну роль у цьому відіграють реформи освіти. На сучасному етапі розвитку китайської хореографічної освіти у студентів з'явилася можливість, завдяки Інтернету, іноземним викладачам, отримувати знання про різноманітні теорії хореографічного розвитку, у процес навчання почали включатись як традиційні, так і інноваційні методики.

Сучасна система хореографічної освіти в китайській національній традиції зазнає інтенсивного впливу зарубіжних хореографічних традицій, методично та змістово не схожих з нею, що призводить до появи еkleктичних хореографічних творів, які не вписуються в класичні жанри хореографічного мистецтва. Подальший розвиток хореографічної освіти Китаю має відбуватися в контексті регульованих інтеграційних процесів із європейською традицією хореографічної педагогіки, причому навчання танцівників китайської та європейської традицій хореографії повинно здійснюватися паралельно, без включення елементів європейської хореографії в китайську систему. Це дозволить забезпечити конкурентоспроможність китайських танцівників із європейською школою та збереже самобутність китайської національної хореографії.

Висновки. 1. Розвиток національних традицій у хореографічній освіті Китаю має низку особливостей, що відрізняють його від підготовки учнів у хореографічних навчальних закладах європейської традиції.

Китайські учні, отримують знання за спеціальною хореографічною програмою, набувають навички виконання класичних для національного танцю Китаю рухів, але втрачають можливості входження в європейську традицію хореографії, оскільки системи підготовки й навчання принципово відрізняються.

2. У сучасних умовах розвитку китайська хореографічна освіта закономірно відчуває на собі наслідки природної багатопрофільної інтеграції та взаємозалежності культур і економік. Спостерігаються дві пов'язані між собою й у той самий час знаходяться в суперечності тенденції – тенденція збереження самобутності освітньої системи Китаю та тенденція співвідношення її можливостей і специфіки зі світовими трендами освіти.

Зазначимо, що у статті розглянуто окремі аспекти хореографічної освіти в Китаї. Результати комплексного дослідження будуть висвітлені в наших наступних публікаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Иванов В. Сяо Сухуа: «Становление классического балета в Китае – заслуга русских педагогов» [Электронный ресурс] / В. Иванов // Самарские известия. – № 146 (5615) от 18.08.09. – Режим доступа :

<http://samarskieizvestia.ru/document/6765>.

2. Чэнь Цзин. Педагогические основы обучения классическому народному танцу в средней школе Китайской Народной Республики / Цзин Чэнь // Известия Тульского государственного университета. – 2012. – № 2. – С. 12–16.

3. Что такое классический китайский танец? [Электронный ресурс]. – Режим доступа :

<http://ru.minghui.org/articles/2013/7/9/61728.html>.

4. Китайський класичний танець (частина 1) Божественне мистецтво: геніальна труппа Shen Yun Performing Arts [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://www.epochtimes.com.ua/china/culture/kytayskyu-klasychnyu-tanets-chastyna-persha-102017.html>.

РЕЗЮМЕ

Максименко А. И. Хореографическое образование в Китае: традиции и современность.

В статье рассмотрены перспективы развития хореографического образования в Китае, основанные на сохранении национальных танцевальных традиций; раскрыто современное состояние образования, которое осуществляется по системе с рационально развитой структурой и полным объемом дисциплин, где есть базовое (дошкольное, общее начальное и среднее), профессионально-техническое, общее высшее образование и образование для взрослых; рассмотрено развитие национальных традиций в хореографическом образовании Китая, которое имеет ряд особенностей (китайские учащиеся получают знания по специальным хореографическим программам, приобретают навыки выполнения классических для национального танца Китая движений), которые отличают их от подготовки учащихся в хореографических учебных заведениях европейской традиции, так как системы подготовки и обучения принципиально отличаются; доказано, что в современных условиях развития китайское хореографическое образование закономерно ощущает на себе последствия природной многопрофильной интеграции и взаимозависимости культур и экономик; наблюдаются две связанные между собой и в то же время находятся в противоречии тенденции – тенденция сохранения самобытности образовательной системы Китая и тенденция соотношения ее возможностей и специфики с мировыми трендами образования.

Ключевые слова: перспективы развития, традиции и современность хореографического образования в Китае.

SUMMARY

Maksimenko A. Choreographic Education in China: Traditions and Modernity.

The article considers the prospects for the development of choreographic education in China based on the preservation of national dance traditions. It reveals the current state of education, which is carried out on a system with a rational development of the structure and the full scope of disciplines where there is a base (pre-school, primary and secondary), vocational, higher education and general education for adults. The author examines the

development of national traditions in dance education in China which have a number of features (the Chinese students acquire knowledge on special dance programs, acquire skills to perform classical Chinese national dance movements), which distinguish them from training students in dance schools of the European tradition since the system of training and learning are fundamentally different. It is proved that in the present conditions of Chinese choreographic education naturally feeling the effects of natural multidisciplinary integration and interdependence of cultures and economies. There are two related and at the same time conflicting tendencies - the tendency to preserve the identity of the educational system in China and the trend of the ratio of its capacity and specificity with global trends of education. The current system of choreographic education in the Chinese national tradition undergoes intense impact of foreign dance traditions methodically and substantially dissimilar to it, leading to eclectic dance pieces that do not fit the classic genres choreography. Further development of choreographic education in China should be regulated in the context of the integration process with the European tradition choreographed pedagogy and teaching dancers Chinese and European traditions choreography should be carried out in parallel, without the inclusion of elements of European dance in the Chinese system. This will ensure the competitiveness of Chinese dancers from European schools and keep Chinese national identity choreography.

Key words: *prospects, traditions and modernity of choreographic education in China.*